

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#)
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל ר' פנחס ראובן שליט"א ולויקיטקסט על פ' הרמב"ם

משנה מסכת טבול יום (מ)

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

א

פרק

המכנס חלות על מנת להפריש, ונשכו, בית שמאי אומרים, חבור בטבול יום. ובית הלל אומרים, אינו חבור. מקרצות נושכות זו בזו, וכפרות נושכות זו בזו, האופה חמיטה על גבי חמיטה עד שלא קרמו בתנור, וקולית של מים המחלחלת, ורתיחת גריסין של פול ראשונה, ורתיחת יין חדש, רבי יהודה אומר, אף של ארז, בית שמאי אומרים, חבור בטבול יום. בית הלל אומרים, אינו חבור. ומודים בשאר כל הטמאות, בין קלות בין חמורות:

ר"ע מברטנורה המכנס חלות. שמפרישין מן העסה, ונתן מהם הרבה זו על זו עד שנדבקו זו בזו, ודעתו היא מתחלה להפרידן זו מזו: **ונשכו**. שנדבקו כל כף עד שכשבא להפרידן נושכות זו מזו, כלומר שנתלש מקצת מאחת מהן ועולה עם חברתה: **בית שמאי אומרים חבור בטבול יום**. ואם נגע טבול יום באחת מהן, נפסלו כלן כאלו הן גוף אחד. דטבול יום פוסל בתרומה, וחלה דין תרומה יש לה: **ובית הלל אומרים אינו חבור**. כיון דדעתו להפרידן. ואותה שנגע בה הטבול יום פסולה, והשאר טהורות: **מקרצות**. חתיכות של עסות שנתכתו ונתלשו מעסות הגדולות, קרויות מקרצות. לשון קרץ מצפון בא בא (ירמיה מו). וכל הני דחשיב הקא. אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל דסיפא קימי. והא דלא חשיב חלות בהדיהו, משום דחלות לבית הלל אינן חבור לא בטבול יום ולא בשאר טמאות **[א]**, אבל הני דוקא בטבול יום פליגי, אבל בשאר טמאות מודים, כדקתני סיפא: **חמיטה**. עגה דקה: **עד שלא קרמו בתנור**. דכיון שנדבקו פשהו עסה, הרי צורתן נפסדת אם מניחן מדבקין, הלכך ודאי עתיד להפרידן: **וקולית של מים**. הקצף והרתיחה שעולה במים, קולית שמה. ואם נגע טבול יום באותה רתיחה, לבית הלל לא הוי חבור ולא נפסלו המים: **מחלחלת**. כשהרתיחה חלולה מתחתיה ואינה נוגעת במים אלא בקצותיה: **הראשונה**. שרתיה ראשונה של גריסין אינה מדבקת על הגריסין: **רבי יהודה אומר אף ברתיחה של ארז**. נמי פליגי בית שמאי ובית הלל אי הוי חבור לטבול יום, ואי נגע ברתיחה כאלו נגע בארז **[ב]**: **ומודים**. בית הלל: **בשאר כל**

הַטְמָאוֹת. דְּהַיְי חֲבוּר : **בֵּין קָלוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת.** קָלוֹת רֵאשׁוֹן לַטְמָאָה {ג}. חֲמוּרוֹת, אֵב הַטְמָאָה. וְדוֹקָא בְּטָבוֹל יוֹם פְּלִיגִי, לְפִי שְׁכָבָר עָלָה מִטְמָאָתוֹ וְאִינוֹ חֲסֵר אֶלָּא הָעֵרֵב שְׁמֵשׁ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} הַר"ש. וְנִקְט טָבוֹל יוֹם, מְשׁוּם רְבוּתָא דְּבֵית שְׁמַאי. מְהַר"ם. וְהַרְמַב"ם לֹא חֵלֵק בֵּינֵיהֶן. וְנִרְאָה לִי דְּכָךְ נִשְׁאַלּוּ בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ חֲלוֹת בְּפִי עֶצְמָם כּו': {ב} וּמְדָלָא כְּתַב הַלְקָתָא כְּמֵאן, נִרְאָה דְּסָבִירָא לִיה דְּלֹא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא קִבְּלָה הֵיטָה בְּיָדוֹ דְּבָהָא נְמִי פְּלִיגִי, וְתִנָּא קָמָא לֹא שְׁמִיעַ לִיה. מַה שְּׂאִין כֵּן בְּמִשְׁנָה ב', דְּתִנָּא קָמָא נְחִית לְמִין קְטָנִיּוֹת וְלֹא תִנִּי שְׁל טַפַּח, מִשְׁמַע דְּפְּלִיגִי : {ג} וּבְרַמְבַּ"ם מִשְׁמַע, דְּקָלוֹת, אוֹתָן שֶׁהֵן מְדַבְּרֵי סוּפְרִים : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר בארנו פעמים כי טבול יום פוסל את התרומה בין אם היו אוכלין של תרומה או משקין של תרומה פוסל ואינו מטמא וכבר בארנו בטהרות (פ"ב) כי דין חלה ותרומה אחד לענין הטומאה

ודע זה אמר כי המקבץ חלות קצתן על קצתן ותהיה כונתו להפרידן אחר כן אמנם קבצן לכונה בחלה ההוא ודבקו העוגות קצתן בקצתן ונגע טבול יום באחד מהן אומרים ב"ש שהוא פוסל את הכל וכן הדין במקרצות ובככרין וחמיטה על גבי חמיטה וכבר ביארנו בטהרות (פ"א) מקרצות מחותכות עיסה דומה ללחם שאופים פעמים לספינה וחמיטה עוגה רקיקה. עד שלא קרמו קודם שיתהוו לה קליפה אבל נדבקה אחת אל אחת בתוך העיסה וזה בלי ספק אינו בכונתו לפי שהוא מפסיד צורתו ותבנית הלחם משתנה :

וקולית (המת). היא גלגלת הראש וכנה הקצף אשר יתהוו במים כשיכנס בהן האויר בגלגלת ואמרו קולית המים המחולחלת ר"ל שיהיה תוכה ריקם וקצוותיה מחוברות בלחם של תרומה וכן רתיחת תבשיל פולין הרתיחה הראשונה ורתיחת היין אשר זמנו קרוב לדריכתו ב"ש סוברין כי אלה כולן חבור בטבול יום ושאם נגע טבול יום בקצה קצף ההוא פסל היין או הלחם וכן אם נגע באחד המקרצות או החמיטות או הככרות פסל הכל וב"ה אומרים כי לא פסל אלא במה שנגע בלבד ואלו *הכלים אינן חבור והכל מודים כי אלו כולן חבור בשאר טומאות בין קלות בין חמורות אמנם חלקו בטבול יום לפי שכבר טהור ואינו חסר אלא הערב השמש : (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

המכנס חלות על מנת שלא להפריש, האופה חמיטה על גבי חמיטה משקרמו בתנור, וקולית של מים שאינה מחלחלת, ורתיחת גריסין של פול שנייה, ורתיחת יין ישן, ושל שמן לעולם, ושל עדשים, רבי יהודה אומר, אף של טפח, טמאים בטבול יום, ואין צריך לומר בכל הטמאות:

ר"ע מברטנורה המכנס חלות. זו על גבי זו: על מנת שלא להפריש. שלא להפרידן זו מזו: משקרמו בתנור. דמאחר שאין צורתן נפסדת ונשאריהן רקיקין כמו שהיו, הוא מניחן מדבקין ושוב אין מפרידן זו מזו לעולם: **ושל שמן לעולם**. בין חדש בין ישן: טפח. מין קטנית. ורמב"ם אומר, שהוא שקורין לו בערבי קורטמא"ן. ואין הלכה כרבי יהודה: **טמאים בטבול יום**. משום סיפא דתני ואין צריך לומר בכל הטמאות, נקט טמאים אצל טבול יום, ואף על גב דלא שיד טמאה גבי טבול יום, לפי שאינו מטמא אלא פוסל בפרומה בלבד: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם על מנת שלא להפריד. ע"מ שלא יפרידם וכן כשקיבץ הרקיקין אחר שנקרם במ קליפתם לפי שהוא מבואר כי כונתו לחברם ואמרו ושל שמן לעולם ר"ל שזה הוא אם יהיה ישן או חדש לפי שהוא מעט הרתיחה ואינו צף הרבה וכבר ביארנו טופח והוא הנקרא בלשון ערבי קרטמ"ן והוא ממין שעורין ופעולתו אצל הרופאים קרוב מפעולתן ואמר כי אלו כולן חבור בטבול יום זהו ענין אמרו טמאים בטבול יום לפי שטבול יום אינו מטמא לשום דבר מהדברים כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר אמנם יפסול בלבד ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

מִסְמֵר שְׁאַחַר הַכֶּכֶר, וְגִרְגֵר מֶלֶח קָטָן {ד},
וְחִרְחוּר פְּחוֹת מְכֻאָצֵבֶע {ה}, רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, כָּל
שֶׁהוּא נֶאֱכָל עָלָיו, טְמֵאִים בְּטָבֹל יוֹם, וְאִין
צָרִיד לֹאמַר בְּכָל הַטְּמֵאוֹת:

ר"ע מברטנורה מִסְמֵר שְׁאַחַר הַכֶּכֶר. בְּצֶק הַבּוֹלֵט מִן הַכֶּכֶר שֶׁל לֶחֶם כְּמִין
מִסְמֵר, וַיֵּשׁ שְׁעוֹשִׂין אוֹתוֹ כֶּד לְסִימָן: וְגִרְגֵר מֶלֶח קָטָן. שְׁנֵדָבֶק בְּכֶכֶר
וְנֶאֱכָפָה עִמּוֹ: וְחִרְחוּר. שְׁנֵשֶׁרף הַלֶּחֶם פְּחוֹת מֵעֵבִי אֶצְבַּע סְבִיבוֹתָיו.
חִרְחוּר, לְשׁוֹן נֶחַר מִפֶּתַח מֵאֵשׁ (וְרַמְבַּ"ם ו): רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר. כָּל שֶׁהֶשְׂרוּף נֶאֱכָל
עִם הַכֶּכֶר, הֵי חַבּוּר. וְאִם נִגַּע טָבֹל יוֹם בְּשֶׂרוּף כְּאֵלוֹ נִגַּע בַּפֶּתַח, וְאִי לֹא,
לֹא הֵי חַבּוּר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} קָטָן. וְשֶׁעִירוֹ נִרְאָה שֶׁהוּא לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַחֶכֶם הַמּוֹרֶה. וְעִין
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ה} פְּחוֹת כו'. לְהַרְמַב"ם קָאִי נִמְי אֶמְסֵמֵר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עוֹשִׂים בְּגִבֵי קִצַּת הַעוּגוֹת מַעַט עֵיסָה מִבְּחוּץ עַל שֶׁטַח הַפֶּתַח:

וְחִרְחוּר. פִּירוּשׁ בְּחוּזֶק הַחוּם וְהַיּוֹבֵשׁ וְאֵמַר כִּי כִשְׁהֵן אֵלוֹ פְּחוֹת מִשִּׁיעוּר
אֶצְבַּע הֵיא כְּדִבּוּק בּוֹ וְחַבּוּר בְּטָבֹל יוֹם וְכִשְׁנִגַּע טָבֹל יוֹם בְּאוֹתוֹ גִּרְגֵר מֶלֶח
אוֹ קִצָּה הַשֶּׂרוּף פֶּסֶל הַכֶּכֶר וְאֵמַר רַבִּי יוֹסִי כִי אִין אֵנוֹ חוֹשְׁשִׁים לְאוֹרֶךְ
הַקִּצּוֹת הָאֵלוֹ וְלֹא לְקִיצוּרָם אֵלֹא כֹל מֵה שֶׁאֶפְשֵׁר לְאֶכּוֹל עִם אוֹתוֹ הַפֶּתַח הוּא
חַבּוּר בְּטָבֹל יוֹם וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

הַצָּרוֹר שְׁבִכְכֶר, וְגִרְגֵר מֶלֶח גָּדוֹל, וְהַתְּרָמוֹס,
וְחִרְחוּר יָתֵר {ו} מְכֻאָצֵבֶע, רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, כָּל

שְׁאִינוּ נֹאכֵל עִמוֹ, טְהוֹרִים בְּאֵב הַטְּמֵאָה, וְאִין צְרִידָ לֹמַר בְּטָבוֹל יוֹם :

ר"ע מברטנורה צָרוּר שְׂבִכְפָּר. שְׂרָגִילִים לְשׁוּם צָרוּר אָבֵן בְּתוֹךְ הַכֶּפֶר לְסִימָן שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּף בְּאַחַר, וּפְעָמִים שְׂמִשְׁימִין גְּרֵגֵר שֶׁל מֶלַח גְּדוֹל אוֹ תְרֻמוֹס. כָּל הַנִּי לֹא חֲשִׁיבֵי חֲבוּר בְּלֶחֶם, וְאִם נִגַּע אֵב הַטְּמֵאָה בְּאֶחָד מֵהֶן, לֹא הָיָה כְּאֵלוֹ נִגַּע בְּלֶחֶם עֲצָמוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן טָבוֹל יוֹם שֶׁלֹּא נִפְסַל כֶּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה בְּכֶדָּ: וְהַחֲרָחוּר יֵתֵר מִכְּאֲצִבֵּעַ. וְכֵן כְּשֶׁנִּשְׂרַף מִן הַלֶּחֶם בְּיוֹתֵר מִעֲבֵי אֲצִבֵּעַ, וְנִגַּע טְמֵא אוֹ טָבוֹל יוֹם בְּשָׂרוֹף, לֹא הָיָה חֲבוּר לְלֶחֶם: **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל שְׁאִינוּ נֹאכֵל עִמוֹ.** לֹא הָיָה חֲבוּר. וְלֹא מִשְׁעָרֵינוּ בְּעֲבֵי אֲצִבֵּעַ כִּתְנָא קַמָּא. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} **יתר.** יש לומר דהכי קאמר, כְּאֲצִבֵּעַ נַעֲשֶׂה כִּיתֵר מִכְּאֲצִבֵּעַ וְאִינוּ חֲבוּר. מִהֲר"ם. אִי נִמְי, כְּאֲצִבֵּעַ הָיָה חֲבוּר בְּשָׂאֵר טְמֵאוֹת וְלֹא הָיָה חֲבוּר בְּטָבוֹל יוֹם. מוהרר"ו וורמז"א. וְאֵתֵי שְׁפִיר הַדִּיּוּקִים דְּלֹא לִיקְשׁוּ אֶהֱדָדִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בעלי בתים רושמיין פתם בסימנים כדי שלא יתערב בתנור עם זולתו ורושמיין אותו בגרעין פול או בגרעין תורמוס ובחרחרת חרש וכיוצא בו אמר כי אלו כולן טהורין ואפ"י באב הטומאה כשנגע אב הטומאה בחרש זה או בגרעין התורמוס וכיוצא בהן לא יטמא הככר ור' יוסי עזב כונתו והפך הוראתו הנקדמת ואמר כי כל מה שאינו נאכל עם הפת אבל הפרידס אותו ממנה ואז יאכל אינו חבור ואפ"י באב הטומאה ואין הלכה כר' יוסי: (רמב"ם)

פּרָק א - מִשְׁנֵה ה

הַשְּׁעָרָה וְהַכֶּסֶת בְּזִמָּן שְׁאִינוּ קְלוּפִים {ז}, הַתִּיּאָה וְהַחֲלִתִית וְהָאֵלוֹס {ח}, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵף אֶפּוֹנִים שְׁחוּרִים, טְהוֹרִים בְּאֵב הַטְּמֵאָה, וְאִין צְרִידָ לֹמַר בְּטָבוֹל יוֹם, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, טְהוֹרִים בְּטָבוֹל

יוֹם, וְטִמְאִים בְּכָל הַטְּמְאוֹת. הַשְּׁעָרָה
וְהַכֶּסֶמֶת בְּזִמְן שֶׁהוּן קְלוּפִים, וְהַחֲטָה בִּין
שֶׁהִיא קְלוּפָה בִּין שְׂאִינָה קְלוּפָה, הַקֶּצֶחַ,
וְהַשְּׂמֶשׂוּם, וְהַפְּלֶפֶל, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵף
אֶפּוֹנִים לְבָנִים, טִמְאִים בְּטָבוֹל יוֹם, וְאִין צָרִיד
לוֹמֵר בְּכָל הַטְּמְאוֹת :

ר"ע מברטנורה **השערה והכסמת.** בְּזִמְן שֶׁאִינָן קְלוּפִים לֹא חֲשִׁיבֵי מֵאֲכֹל
אָדָם, שֶׁאִין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין אוֹתָן בְּקִלְפָתָן, וְדָבָר שֶׁאִינוּ מֵאֲכֹל אָדָם
אִינוּ מְקַבְּל טְמֵאָה : **התיאה.** שֶׁרֶשׁ שֶׁל חֲלֵתִית : **והחלתית.** בְּעֶרְבִית כֶּד
שָׁמָּה חֲלֵתִית. וְקוֹרִין לָהּ בְּלַע"ז סְפִיטִיד"א : **והאלום.** אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא
שֶׁרֶשׁ מִין מִמִּינֵי הַחֲלֵתִית. וְכָל הַנִּי לֹא חֲשִׁיבֵי מֵאֲכֹל אָדָם, וּפְעָמִים
מְעַרְבִין מֵהֶם מַעַט עִם הַמְּזוּן : **אף אפונים שחורין.** שֶׁאִינָן אֵלָּא לְרַפּוּאָה
וְאִין עֲשׂוּיּוֹת לְמֵאֲכֹל אָדָם : **טהורים בטבול יום.** כִּיּוֹן שֶׁטָּהַר מִטְּמֵאָתוֹ
וְאִינוּ מְחַסֵּר אֵלָּא הָעֶרֶב שְׁמֶשׁ, אִינוּ פּוֹסֵל בְּכָל אֵלֶּה אִם הֵם שֶׁל תְּרוּמָה
[ט]. אֲבָל בְּשֶׂאֵר טְמְאוֹת חֲשִׁיבֵי אֲכֹל וּמְקַבְּלוֹת טְמֵאָה כְּשֶׂאֵר אֲכָלִין.
וְהַלְכָה כְּחֻכְמִים : **הקצח.** מִין זֶרַע שְׁחוֹר. וּבְלַע"ז נִייל"ו. וְרִגְלִין לְתֵת
מִמֶּנּוּ בִלְחָם : **והשמשום.** כֶּד שֶׁמוֹ בְּעֶרְבֵי. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ הִרְבֵּה,
וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ שֶׁמֶן שְׂמֶשֶׁמִּין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** **השערה כו'.** וְהֵא דְדַרְשִׁינָן שְׁעָרָה בְּקִלְפָתָהּ, מִשּׁוּם שֶׂאֵר
טְמֵאָה לְרַבְּנָן נִקְטָה. הַר"ש. וּמַהֲר"ם כְּתֵב, וְשִׁמְאָה הִכָּא אִירִי בְּקִלְפָה
הַחִיצוֹנָה דְרִגְלִלוֹת לְהַסִּיר אוֹתָהּ קִדְּם זְרִיעָה, וּלְהַכִּי לֹא חֲשִׁיבָא שׁוֹמֵר
מִדְּאוּרִיתָא, אֵלָּא דְרַבְּנָן גְּזָרוּ אֵטוּ קִלְפָה פְּנִימִית, וּבְטָבוֹל יוֹם לֹא גְזָרוּ. וְלְרַבִּי
מֵאִיר לֹא גְזָרוּ כָּלֵל. וְלְדַבְּרֵי מִתְּנִיתִין מְפָרְשָׁא לְעֵנָן חֲבוּר : **[ח]** **התיאה כו'.**
מִינֵי זְרָעִים הֵן. וְאִשְׁאִינָן קְלוּפִים קְיָמוּ. מַהֲר"ם : **[ט]** וְקָשָׁה, דְּהֵא כְּלִיה
פְּרָקִין וְדֵאֵי בְּשֶׁל תְּרוּמָה מִיְרִי, וְלָמָּה דִּיקָה הִכָּא לְפָרוּשֵׁי הַכִּי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **[י]** כִּבֵּר קִדְּם לֶךְ בְּטַהֲרוֹת (פ"ח) שֶׁאִין מִיטְמֵא מְכַל הַצְּמַחִים אֵלָּא מֵה
שְׂרָאוּי לְמֵאֲכֹל אָדָם וְכִשְׁהֶם הַשְּׁעוּרִים וְהַכּוֹסְמִים בְּלִתֵי קְלוּפִין אִינֶם מֵאֲכֹל
אָדָם וְאִינֶם רֵאוּיִם לְאֲכִילָה וְע"כ אִינֶן מִטְמֵאִין אִפִּי בְּאֵב הַטּוֹמֵאָה :

וְחֲלֵתִית. בְּלִשׁוֹן עֶרֶב אֵל חֲתִית :

הַתִּיָּאָה. נֹאמֵר שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַחֲלֵתִית :

וְהֵאֱלוּם. בְּלִשׁוֹן עֶרֶב אֲנִגְרַב"י וְהוּא שֶׁרֶשׁ מִין מִן הַחֲלֵתִית וְאִינוּ מֵאֲכֹל
וְאִמְנֶם מְצַרְפִּין אוֹתוֹ מַעַט בְּמְזוּן כְּמוֹ שֶׁמְצַרְפִּים הַמֶּלַח הַנִּקְרָא אֲלִבּוּר"ק

ואמר ר' יהודה כי האפונין השחורין ג"כ אינן מאכל אדם אמנם הוא במדרגת הרפואה לא במדרגת המזונות כל אלה דברי ר"מ אבל חכמים אומרים כי כל אלה הנזכרים אינן נפסלים בטבול יום אבל כשנגעו בהן שאר טומאות הן מטמאין כשהן נכשרין על התנאים הידועין וקצח בלשון ערב שוני"ז והוא הידוע במצרים בדמיון השחור והשומשום בלשון ערב אל סמס"ם והוא המפורסם במערב באל גלגלי"ן בלשון ערב ואין הלכה כר"מ ולא כר' יהודה : (רמב"ם)

ב

פרק

פרק ב - משנה א

מִשְׁקָה טָבוּל יוֹם, כְּמִשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן.
אֵלוֹ וְאֵלוֹ, אֵינָן מְטַמְּאִין. וְשֶׁאֵר כָּל הַטְּמֵאִין,
בֵּין קִלְיֵין בֵּין חֲמוּרִין, הַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִים מֵהֶן,
כְּמִשְׁקִין שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן. אֵלוֹ וְאֵלוֹ תַּחֲלָה, חוּץ
מִן הַמִּשְׁקָה שֶׁהוּא אֵב הַטְּמֵאָה :

ר"ע מברטנורה מִשְׁקָה טָבוּל יוֹם. כְּגוֹן רֶקוּ, מֵימֵי רִגְלָיו, דְּמַעוֹת עֵינָיו, וְדָם
מִגִּפְתּוֹ, וְחֵלֶב הָאִשָּׁה : כְּמִשְׁקִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן. כְּמִשְׁקִים שֶׁל תְּרוּמָה
[א] שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן. דְּטָבוּל יוֹם פּוֹסֵל בְּתְרוּמָה : אֵלוֹ וְאֵלוֹ. מִשְׁקִים
הַיּוֹצְאִים מִגּוֹפּוֹ וּמִשְׁקָה תְּרוּמָה שֶׁנֹּגַע בָּהֶן, אֵין מְטַמְּאִין אֶת הַקֹּדֶשׁ, אֲבָל
מִיפְסָל פְּסִיל לֵיהּ : בֵּין קִלְיֵין בֵּין חֲמוּרִין. קִלְיֵין שְׂרָץ [ב], חֲמוּרִין זָב :

תחלה. ראשון, ועושים שני, והשני עושה שלישי: **חוץ מן המשקה שהוא**
אב הטמאה. כגון זובו של זב ומעינוותיו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} דלחלין טהור לגמרי. ולקדש מטמא. הר"ש: {ב} דאין לפרש קלין ראשון, דאין לך בעל חי טמא שמשקין יוצא ממנו שהוא ראשון. ואם תאמר, לימא קלין שרץ וזב, וחמורין מת שהוא אבי אבות הטמאה. אמרו בגמרא, דבמת לא גזרו רבנן במשקין (חוץ מדמו דבהדיא פתיב) דבדילי מניה, אבל זב דלא בדילי מניה, גזרו על המשקין שלו להיות תחלה, חוץ ממעינוותיו שהן מדברי תורה והן אב הטמאה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר הפלגנו בביאור בהלכה הזאת ופירשנו אותה פירוש פשוט ומובן בפתיחה אשר כתבנו בסדר הזה ואינו צריך לחזרה ועיינהו: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

קִדְרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מִשְׁקִים וְנִגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, אִם הָיָה מִשְׁקָה תְּרוּמָה, הַמִּשְׁקִין פְּסוּלִין וְהַקִּדְרָה טְהוֹרָה. וְאִם הָיָה מִשְׁקָה חֵלִין, הַכֹּל טְהוֹר. וְאִם הָיוּ יָדָיו מְסֻאָבוֹת, הַכֹּל טָמֵא. זֶה חֹמֶר בַּיָּדַים מִבְּטָבוּל יוֹם. וְחֹמֶר בְּטָבוּל יוֹם מִבַּיָּדַים, שֶׁסָּפַק טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וְהַיָּדַים סָפְקוֹן טְהוֹר:

ר"ע מברטנורה **המשקים פסולים.** דטבול יום פוסל את התרומה בלבד, וטמויי לא מטמא ואפלו משקין, דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מן הטבול יום. הלכך, הקדרה טהורה, דמשקין שנגעו בטבול יום אפלו אכלים לא מטמאי, וכל שכן פלים: **ואם היה משקה חלין הכל טהור.** דטבול יום טהור לחלין ולמעשר: **ואם היו ידיו מְסֻאָבוֹת הכל טמא.** דידים פוסלות את התרומה, וכשנטמאו המשקים מחמת ידים חזרו להיות תחלה ומטמאין פלים:

שְׁסַפֵּק טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה. כְּגוֹן שְׁתֵּי כַּפְרוֹת לְפָנָיו, סָפֵק נִגַע סָפֵק לֹא נִגַע, בְּכֹהֲאֵי גִּוְנָא בְּיָדַיִם טְהוֹר, וּבְטְבוּל יוֹם פְּסוּל: (ר"ע מברטנורא).

רמב"ם כבר נתבאר פעמים שטבול יום פוסל את התרומה בלבד בין אוכלין של תרומה בין משקין של תרומה וכיון שאלו המשקין פסולין בלבד הן אינם מטמאין ואפי' אוכלין כ"ש כלים לפי מה שהשרשנו בפתיחה וע"כ הקדירה טהורה ועוד יתבאר לך כי כל הידים מסואבות הן שניות וכבר נתבאר לך בשני של טהרות כי אפילו שני לטומאה כשנגע במשקה חולין טמאם וחזרו משקין טמאין וע"כ מטמאין הידים אלו למשקה חולין לפי מה שהשרשנו בפתיחה והוא ענין אמרו הכל טמא ר"ל המשקין בין אם היה משקה תרומה בין אם היה משקה חולין וכבר שב דין טבול יום בענין הזה קל יותר מדין ידים מזוהמות וכבר נתבאר ברביעי של טהרות כי מכלל ספיקות שטהרו חכמים הוא ספק הידים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

הַמְּקַפָּה שֶׁל תְּרוּמָה וְהַשּׁוֹם וְהַשֶּׁמֶן **ג** שֶׁל חֲלִין, שֶׁנִּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתוֹ, פָּסֵל אֶת כֻּלָּם. הַמְּקַפָּה שֶׁל חֲלִין וְהַשּׁוֹם וְהַשֶּׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנִּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתוֹ, לֹא פָּסֵל אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ. וְאִם הָיָה הַשּׁוֹם מְרַבָּה, הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתִי, בְּזִמּוֹן שֶׁהוּא גוֹשׁ בְּקַעְרָה. אֲבָל אִם הָיָה מְפִזֵּר בְּמִדּוּכָה, טְהוֹר, מְפִינִי שֶׁהוּא רוֹצֵה בְּפִזּוּרוֹ. וְשֶׁאֵר כָּל הַנְּדוּכִין שֶׁדָּכוּ בְּמִשְׁקִין. אֲבָל אֶת שֶׁדִּרְכּוֹ לְדוּד בְּמִשְׁקִים וְדָכוּ שֶׁלֹּא בְּמִשְׁקִין וְהוּא גוֹשׁ בְּקַעְרָה, הָרִי אֵלּוּ כְּעִגּוּל שֶׁל דְּבִלָּה:

ר"ע מברטנורה **המקפה**. תבשיל קפוי ועב. כגון דיסא או גריסין של פול: **והשום והשמן**. נתונים בו לתבלין: **נגע טבול יום במקצתו פסל את כלם**. דמקפה עקר, וטבול יום פוסל בתרומה. ואף על פי שלא נגע אלא בשום של חלין, חשוב חבור: **ואם היה השום מרבה**. יותר מן המקפה של חלין: **הולכין אחר המרבה**. ודין הכל כדין תרומה **[ד]**. ואם נגע במקצתם, פסל את הכל: **אימתי**. כלומר במה אמרנו אם היה השום מרבה ונגע במקצת הוא פוסל את הכל, בזמן שהשום מכנס בקערה, והוא גוף אחד כמין גוש עפר: **אבל אם היה מפזר במדוכה**. שחלקיו מפרדים זה מזה בתוך המדוכה, ונגע בו טבול יום, אז טהור, כלומר לא פסל אלא מקום מגעו בלבד, שכיון שהוא מתפזר בשעה שכותש להפריד חלקיו, לא חשוב חבור: **ושאר כל הנדוכין שדכן במשקין**. כמו שעושין לחטין, כשדכין אותן במדוכה מזלפים עליהם מים: **או דברים שדרפן לדוך במשקין**. ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה, הרי הן כעגולי דבלה. דאם נגע טבול יום במקצתו, לא פסל את כלן. כך מצאתי בפרוש רבותי. ורמב"ם מפרש, ושאר כל הנדוכין שדכן במשקין [כלומר, וכו' שאר כל הנדוכים שדכן במשקין], דינם כשום, שאם נגע טבול יום במקצתו כשכותש אותו [במדוכה], לא פסל אלא מקום מגעו, מפני שהוא רוצה בפזורו. ואם נגע בו כשנעשה גוש בקערה, הוי חבור, וכשנגע במקצת פסל את הכל: **אבל את שדרפן לדוך במשקין**. גרסינו לפי פרוש רמב"ם: **ודכן שלא במשקין**. אף על פי ששם אותו גוש בקערה, הרי הן כעגולי דבלה, דאמרינו דכי נגע במקצתו לא נטמאו כלן, בריש פרק ב' דתרומות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ג]** **והשום והשמן**. דרך לדוך השום בשמן וייטב בו התבשיל. הרמב"ם. ואתי שפיר דתני הכא לא פסל אלא מגעו ולקמן תני אלא שמן, וגם לקמן תני שהשמן צף והכא לא תני, ודקדק הר"ש מכל זה דהכא ליתא לשמן בעין. ובפרוש הרמב"ם ניחא, דהא השמן מתערב עם השום ואינו צף, לכך לא תני ואם היה השמן מרבה כמו דתני השום. שהשמן מתערב עם השום. והא דנקט ברישא שמן, דברו בהוה: **[ד]** ונראה, דדוקא לחמרא סבירא ליה הולכין אחר הרב, ואמקפה של חלין קאי, ולא ארישא להקל. ויש לומר נמי דמשום דרבי יהודה קאי אשל תרומה, להכי פרש בתרומה, והוא הדין אפכא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מקפה. שם התבשיל בכללו המרק והדבר המבושל במרק ודרך העם לדוך השום בשמן וייטב בו התבשיל ואמר כי כשיהיה זה התבשיל תרומה והשום הכתוש בשמן חולין יהיה הכל חבור וכאשר נגע ואפילו בחלק מן השמן אז השמן פסל כל המקפה ואם היה כל התבשיל חולין והשום הכתוש בשמן אשר מטיבין בו התבשיל תרומה ונגע בקצת השום לא פסל אלא מקום מגעו ואם היה השום יותר מן המקפה יהיה דין הכל כדין תרומה וכאשר נגע במקצת פסל את הכל ומאמר ר' יהודה מבאר לדבר הקודם כי זה שאמרנו כי כשיהיה השום מרובה ונגע במקצתו פסל הכל דוקא אם יהיה מכונס בקערה אחר שנכתש והוא גוף אחד אבל בעת שכותש השום בעלי אם נגע אז טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו כיון שכונתו בשעת

הכתישה לפרד החלקים ולא היה שם חבור ואמר כי כן כל מה שדרכו להכתש בדבר הלח שיקבצנו כמו שהשרשנו מכתישת השום או השמן וכיוצא בו בעת כתישתו אינו חבור ואחר כתישתו כשקבצו במשקין ושמו גוש בקערה הוא חבור בטבול יום אבל אם היה הדבר ההוא דרכו לכתש במשקין וכתשו הוא ושחקו ולא קיבצו במשקין אלא שקבצו כמות שהוא ושמו בקערה אינו חבור אע"פ שהוא גוש בקערה לפי שהוא אז כמו עיגול של דבילה אשר אם נטמא מקצתו לא נטמא כולו כמו שנתבאר בשני של תרומה וביאור רבי יהודה קיים וכמוהו ראוי לעשות: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

המקפה והחמיטה של חלין והשמן של תרומה צף על גביהן, ונגע טבול יום בשמן, לא פסל אלא השמן. ואם חבץ, כל מקום שהולך השמן, פסל:

ר"ע מברטנורה המקפה והחמיטה. דרפן הנה להניח החמיטה, שהיא עגה דקה כמין רקיק, בתוך המקפה: חבץ. הינו שערב המקפה והחמיטה עם השמן, ומכל מקום השמן נפר. והא דפסיל בכל מקום שהולך השמן, לפי שאין יכולין להפרידו מן המקפה ומן החמיטה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר ביארנו כי חמיטה היא רקיקה והן קורין לישת הקמח בשמן חביץ קדירה וענין אמרו ואם חבץ ר"ל ששיימהו חבוץ וזה שילוש אותן רקיקות בשמן או יערב השמן ההוא במקפה עד שישוב הכל אחד מעורב כי הוא אז פסל כל מה שנתערב בו שמן של תרומה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

בְּשֵׁר הַקֹּדֶשׁ שֶׁקָרַם עָלָיו הַקֶּפֶה, נִגַע טְבוּל יוֹם
בַּקֶּפֶה, חֲתִיכוֹת מִתְרוֹת. נִגַע בְּחֲתִיכָה, חֲתִיכָה
וְכָל הָעוֹלִים עִמָּה, חֲבוּר זֶה לָזֶה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן
נוּרִי אָמַר, שְׁנֵיהֶם חֲבוּר זֶה לָזֶה. וְכֵן בַּקְטָנִיּוֹת
שֶׁקָרְמוּ עַל גְּבִי פְרוֹסוֹת. מַעֲשֵׂה קִדְרָה
בַּקְטָנִיּוֹת, בְּזֵמַן שֶׁהוּן פְּרוּדִים, אֵינָן חֲבוּר. בְּזֵמַן
שֶׁהוּן גּוֹשׁ, חֲבוּר. אִם הָיוּ גּוֹשִׁין הֶרְבֵּה, הָרִי אֵלּוּ
יָמֵנוּ. שְׂמֹן שֶׁהוּא צָף עַל גְּבִי הַיַּיִן וְנִגַע טְבוּל יוֹם
בְּשֶׂמֶן, לֹא פָסַל אֶלֶּא הַשְּׂמֹן. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי
אָמַר, שְׁנֵיהֶם חֲבוּר זֶה לָזֶה :

ר"ע מברטנורה בְּשֵׁר הַקֹּדֶשׁ שֶׁקָרַם עָלָיו הַקֶּפֶה. קָפְאוּ עָלָיו הַתְּבַלִּין
וְהַמֶּרְק וְשֶׁמֶן הַבֶּשֶׂר, שֶׁנִּמְוָח וְנִעֲשֶׂה הַכֹּל כְּמִין קָרוֹם : הַחֲתִיכוֹת מִתְרוֹת.
דֹּלָא הָוִי הַקָּרוֹם חֲבוּר : וְכָל הָעוֹלִים עִמָּה. חָשִׁיב מִחֲבֵר לָהּ. וְהַשְּׂאָר
טְהוּר : שְׁנֵיהֶם חֲבוּר. וּבֵין שְׁנַגְע בַּקֶּפֶה בֵּין שְׁנַגְע בְּחֲתִיכוֹת, פָּסַל הַכֹּל.
וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי : עַל גְּבִי פְרוֹסוֹת. שֶׁל לָחֵם שֶׁמְנִיחִין עַל
הַקְטָנִיּוֹת : מַעֲשֵׂה קִדְרָה בַּקְטָנִיּוֹת. כְּלוּמַר, קְטָנִיּוֹת שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ בַּקִּדְרָה
וְדָרְכָן לְהַתְּבַקֵּעַ, וְכִשְׂמַתְּבַשְׁלוֹת יָפָה מִתְּחַבְּרוֹת וְנִעֲשׂוֹת כְּמִין גּוֹשׁ. וַיֵּשׁ
שְׂגוּרְסִין, מַעֲשֵׂה קִדְרָה וְקְטָנִיּוֹת : הָרִי אֵלּוּ יָמֵנוּ. אִם נִגַע שְׂרָץ בְּאֶחָד
מֵהֶן, הָרִי הוּא רֵאשׁוֹן. וְהַגּוֹשׁ הַסָּמוּךְ לוֹ שְׁנֵי, וְהָאֲחֵר הַסָּמוּךְ לְשְׁנֵי
שְׁלִישֵׁי בִתְרוּמָה : שְׁנֵיהֶן חֲבוּר זֶה לָזֶה. וְאִם נִגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶן,
נִפְסַל חֲבֵרוֹ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם קָרַם עָלָיו הַקִּיפָה. קָפְאוּ עָלָיו הַתְּבַלִּין וְהַמֶּרְק וְחָזַר כְּמִין קָרוֹם א"ר
יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי כִּי הַקָּרוֹם הַזֶּה עִם חֲתִיכוֹת הַבֶּשֶׂר חֲבוּר זֶה לָזֶה וְכִשְׁנַגַע בַּקִּיפָה
פָּסַל הַבֶּשֶׂר וְכִבֵּר בִּיאָרְנוּ בַּפְתִּיחָה כִּי טְבוּל יוֹם יִפְסֹל הַקֹּדֶשׁ ג"כ כְּמוֹ
הַתְּרוּמָה :

וְקְטָנִיּוֹת שֶׁקָרְמוּ עַל גְּבִי פְרוֹסוֹת. תְּבַשִּׁיל שֶׁל קְטָנִיּוֹת כִּשְׂקָפְאוּ עַל פְּתִיתֵי
הַפֶּת וּמַעֲשֵׂה קִדְרָה מֵה שֶׁמְבַשְׁלִין בַּקִּדְרָה מִן הַחֲטִיף וְהַקִּמַח וְכֵן שֶׁאֵר ה'י
הַמִּינִין כְּגוֹן הַרִיפּוֹת וְוִתִּיקָא וְקִמַח מְבוּשֵׁל בַּקִּדְרָה וְכִיּוּצָא בְּזֶה :

וענין אמרו אם היו גושין הרבה הרי אלו ימנו אם היו גושין הרבה אחד בצד השני וכל גוש מהן מחובר נאסף ונגע טמא באחד מהן מונין ממנו ראשון ושני ושלישי לפי העקרים אשר ביארנו בפתיחה ואם היה הגוש אשר נגע בו הטמא ראשון היה השני הדבק בו שני והדבק בשני שלישי והדבק בשלישי רביעי ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי בשני המאמרים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

חֲבִית שֶׁשָּׁקְעָה לְתוֹךְ בּוֹר שֶׁל יַיִן וְנִגַּע בּוֹ טְבוּל יוֹם, מִשְׁפָּה וְלִפְנֵים, חֲבוּר. מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ, אֵינוֹ חֲבוּר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֹמֵר, אֶפְלוּ עַל גְּבֵה רוּם קוֹמָה וְנִגַּע כְּנֶגֶד פִּיהָ, חֲבוּר :

ר"ע מברטנורה חֲבִית שֶׁשָּׁקְעָה. חֲבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ הַבוֹר, וְשָׁקְעָה בְּתוֹךְ הַיַּיִן שֶׁבְּבוֹר, וְהַיַּיִן שֶׁבְּבוֹר חֲלוּן, וְצָף לְמַעַלָּה עַל פִּי הַחֲבִית : וְנִגַּע וְכוּ'. אִם שָׁלְשָׁל יָדוֹ לְתוֹךְ פִּי הַחֲבִית מִן הַשְּׁפָה וְלִפְנֵים הָרִי זֶה חֲבוּר, וְנִפְסַל כָּל הַיַּיִן שֶׁבְּחֲבִית, וְאֶפְלוּ לֹא הִיָּתָה הַחֲבִית מִתְּחִלָּתָה מְלֵאָה לְגִמְרֵי מִן הַיַּיִן שֶׁל תְּרוּמָה : מִן הַשְּׁפָה וְלַחוּץ. שֶׁלֹּא הַכְּנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּי הַחֲבִית, אִף עַל פִּי שֶׁנִּגַּע בֵּינָן שֶׁל בּוֹר שֶׁכְּנֶגֶד פִּי הַחֲבִית, אֶפְלוּ הֵכִי אֵינוֹ חֲבוּר : אֶפְלוּ עַל גְּבֵה רוּם קוֹמָה. שֶׁעָלָה יַיִן שֶׁבְּבוֹר עַל פְּנֵי הַחֲבִית רוּם קוֹמַת אָדָם, אִם נִגַּע כְּנֶגֶד פִּיהָ הָיָה חֲבוּר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אומר תנא קמא כי כשהכניס טבול יום ידו ביין אשר בתוך החבית ונכנסה ידו משפת החבית ולפנים נטמא כל היין אשר בתוך החבית ואם נגע ביין אשר למעלה מפי החבית בלבד לא פסל אלא יין שבבור וכל מה שבתוך החבית טהור וכאילו היה נפרד מן היין שבבור ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

חֲבִית שְׁנִקְבָּה בֵּין מְפִיָּה בֵּין מְשׁוּלִיָּה בֵּין
מְצַדִּיָּה וְנִגַּע בּוֹ טְבוּל יוֹם, טְמֵאָה {ה}. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר, מְפִיָּה וּמְשׁוּלִיָּה, טְמֵאָה. מִן
הַצְּדָדִין, מְכָאן וּמְכָאן, טְהוֹרָה. הַמְעַרָה מְכָלִי
לְכָלִי וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּקִלוֹת, אִם יֵשׁ בּוֹ, יַעֲלֶה
בְּאַחַת וּמֵאָה:

ר"ע מברטנורה מְפִיָּה וּמְשׁוּלִיָּה טְמֵאָה. מְפִיָּה טְמֵאָה, הוֹאִיל וְכָל הַיַּיִן
שֶׁלְמִטָּה נַעֲשֶׂה בְּסִיס לְעֵלְיוֹן, הוּי חֲבוּר. וּמְשׁוּלִיָּה נְמִי, הוֹאִיל וְכָל הַיַּיִן
נִמְשָׁךְ אַחַר הַנִּקְב, הוּי חֲבוּר: **אָבֵל נִקְבָּה מְצַדֵּה מְכָאן וּמְכָאן טְהוֹרָה.**
וְאִין פְּסוּל אֶלָּא מֵה שְׁנַגַּע {ו}, וְיַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי
יְהוּדָה: **וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּקִלוֹת.** הַקִּלוֹת לְבַד נִפְסָל, דְּנִצּוֹק אֵינּוּ חֲבוּר,
וְהוּיָא לֵה תְרוּמָה טְמֵאָה שְׁנִתְעַרְבָּה בְּטְהוֹרָה, וְתַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאָה,
כְּתְרוּמָה בְּחֵלְיוֹן. וּבְהָא אֶפְלוּ רַבֵּנָן מוֹדוּ, דְּקִלוֹת לֹא חֲשִׁיב חֲבוּר לְכָלִים
{ז} כְּמוֹ הַנִּקְב שֶׁבְצַדֵּה לְחֲבִית. וְאִף עַל גַּב דְּמִשְׁקִין אִין לְהֵם טְהוֹרָה
מִטְמֵאָתוֹן, הֵינּוּ דְלֹא סִלְקָא לְהוּ הַשְּׁקָה בְּמִקּוּהָ כְּמוֹ לְמִים, אָבֵל מְטַעַם
בְּטוּל, בְּטָלִים הֵם בְּאַחַד וּמֵאָה. וְדוֹקָא בְּמַגַּע טְבוּל יוֹם בְּטָלִים הַמִּשְׁקִין,
מְשׁוּם דְּטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל וְאֵינּוּ מְטַמֵּא. אָבֵל בְּשֶׁאֵר טְמֵאוֹת, קָא הִדֵּר מֵה
שְׁבִקְלוֹת וּמְטַמֵּא כָּל מֵה שְׁבִבְכֵי בְּמַגַּע {ח}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} טמאה. וְצָרִיךְ עֵינּוּ דְהַוָּה לִיָּה לְמַתְנֵי פְּסוּלָה: {ו} וְצָרִיךְ
לְחֵלֶק, דְּלֹא אִמְרִינָן בְּסִיס וְנִמְשָׁךְ אֶלָּא בְּמִפִּיָּה וּמְשׁוּלִיָּה, הוֹאִיל וְהַכֹּל הוּא
בְּסִיס אוֹ נִמְשָׁךְ. מֵה שְׁאִין כֵּן מֵהַצְּדָדִין אִף עַל פִּי שְׁמָה שֶׁלְמִטָּה הוּא בְּסִיס
וּמֵה שֶׁלְמַעֲלָה נִמְשָׁךְ, הוֹאִיל וְאִין הַכֹּל שׁוּה אֵינּוּ חֲבוּר כָּלֵל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם
טוֹב: {ז} וְלִשׁוֹן הַרִ"ש, לֹא חֲשִׁיב חֲבוּר לְמֵה שְׁבִבְכֵי כְּמוֹ מֵה שֶׁבְצַדֵּה. וְנִרְאָה
שֶׁכֵּן צָרִיךְ לְהִיּוֹת נְמִי בְּהַרִ"ב: {ח} וְקָשָׁה, דְּהָא סְתֵמָא קִתְנֵי דְנִצּוֹק אֵינּוּ
חֲבוּר, וְגַם בְּמַתְנֵיתִין דְּלִקְמוֹן מְטַהֲרִין אֶפְלוּ בְּאֵב הַטְמֵאָה וּמְטַעַם דְּאֵינּוּ
חֲבוּר. וְדַחַק לְהַעֲמִידָה בְּכַגּוֹן דְּהִנְהוּ דְמִשְׁנָה ט' וַי' פֶּרֶק ה' דְּמִכְשִׁירִין. וְצָרִיךְ
לְעִיּוֹן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּשְׁהִיתָה הַחֲבִית הַזֹּאת מִלֵּאָה מִמִּשְׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה וְנִקְבָּה בְּאִיזָה
מְקוֹם שִׁיחִיָּה הַנִּקְב וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּמִשְׁקָה בְּנִקְב הַהוּא לְסוֹתְמוֹ בִּידוֹ הַרִי

פסל כל החבית ור' יהודה אומר כי אם היה נקב בצד החבית ונגע בו אותו החלק בלבד הוא פסול ויעלה באחד ומאה וכן נתבאר בתוספתא.

וקילוח הוא הדבר השותת בעת השפיכה ואמר תנא קמא כי כשיהיה החלק אשר נגע בו טבול יום ופסלו בעת השפיכה חלק ממאה ואחת מכל המשקה טהור אשר נתערבו שהכל מותר כמו שנתבאר בה' של תרומות באמרם סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה אשר אמר שם וחכמים אומרים אבדה במיעוטה ואין הלכה כר' יהודה : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ח

בְּעִבּוּעַ שְׂבַחַבִּית שֶׁנִּקְבַּ בֵּין מִבְּפָנִים בֵּין מִבְּחוּץ
וּבֵין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן, זֶה כִּנְגַד זֶה, טָמֵא
בְּאֵב הַטְּמֵאָה וְטָמֵא בְּאֵהָל הַמֵּת. הַפְּנִימִי
מִלְמַטָּה וְהַחִיצוֹן מִלְמַעְלָן, טָמֵא בְּאֵב הַטְּמֵאָה
וְטָמֵא בְּאֵהָל הַמֵּת. הַפְּנִימִי מִלְמַעְלָן וְהַחִיצוֹן
מִלְמַטָּן, טָהוֹר בְּאֵב הַטְּמֵאָה וְטָמֵא בְּאֵהָל
הַמֵּת :

ר"ע מברטנורה **בעבוע שֶׂבַחַבִּית**. כְּשֶׁמְצַרְפִּין כְּלֵי חָרָס בְּכַבֵּשׁן יוֹצְאִין
בְּדַפְנוֹתֶיהֶן כְּמִין אֲבַעְבוּעוֹת, שֵׁישׁ לֶהֱן שְׁתֵּי דַפְנוֹת, אַחַת לְצַד פְּנִים שֶׁל
חֲבִית וְאַחַת לְצַד חוּץ, וְחִלּוֹל בְּאֶמְצַע, וּפְעָמִים שֵׁישׁ בְּאוֹתוֹ בְּעִבּוּעַ שְׁתֵּי
נִקְבִים, אֶחָד בְּדַפְנוֹ הַבְּעִבּוּעַ שֶׁל צַד פְּנִים שֶׁהוּא לְצַד חִלּוֹל הַחֲבִית, וְאֶחָד
בְּדַפְנוֹ שֶׁל צַד חוּץ, וּכְשֶׁהַחֲבִית מְלֵאָה מִשְׁקִים [ט], נִכְנָס הַמִּשְׁקָה דֶרֶךְ
הַנִּקְבִּים שֶׁבְּדַפְנוֹ הַפְּנִימִי וּמִבְּצֵיץ וְיוֹצֵא דֶרֶךְ הַנִּקְבִּים שֶׁבְּדַפְנוֹ הַחִיצוֹן. וְאִם
הַנִּקְבִּים שֶׁבְּשְׁתֵּי דַפְנוֹת הַבְּעִבּוּעַ הֵן מְכוּנָּים וּמְפֻלְשִׁים זֶה כִּנְגַד זֶה, אוֹ
אֶפְלוֹ אֵינָן מְכוּנָּים אֲלָא שֶׁהִיא הַנִּקְבִּים שֶׁבְּדַפְנוֹ הַפְּנִימִי לְמַטָּה לְצַד שׁוּלֵי
הַכְּלִי וְהַנִּקְבִּים שֶׁבְּדַפְנוֹ הַחִיצוֹן מִלְמַעְלָה, אִם הִיְתָה אוֹתָהּ חֲבִית מִנְחַת
בְּאֵהָל הַמֵּת וּמִקְפַת צְמִיד פְּתִיל בְּפִיָּה וְאֵינָה מְקַפַּת בְּנִקְבִים שֶׁל הַבְּעִבּוּעַ,

או שנגע אב הטמאה במשקה שבנקב החיצון, נטמאו כל המשקים שבחבית. אבל אם הפנימי מלמעלה והחיצון מלמטה, נהי דבאהל המת מטמא, שאהל הטמאה נכנס לתוך החבית דרך הנקבים, באב הטמאה מיהא טהור, דאם נגע אב הטמאה במשקין שבנקב החיצון שבבעבוע מלמטה, מאחר שהפנימי מלמעלה, הוי ליה פנצוק וקטפרס, ולא הוי חבור: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] ואף דטבול יום נמי פוסל אותם ופוסל לכל מה שבחבית, נקט אב הטמאה, לרבותא דסיפא, אם נגע באבעבוע לא נטמאו משקין אף על פי שהוא אב הטמאה. כסף משנה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כשמבשלין כלי חרס עושים אבעבועות גדולות וכבר נתבאר בתוספתא כי ענין אמרו בכאן בין מבפנים בין מבחוץ שינקב לתוך החבית ולחוצה לה ב' נקבים מכוונים והיתה החבית מלאה משקין ואין ספק אותו אבעבוע אשר בצד החבית אשר היא מפולשת לתוך הכלי תתמלא ג"כ מאותן משקים ואם נגע אב הטומאה במשקה שבאבעבוע מבחוץ ר"ל שישים אצבעו בנקב שבחוץ הרי כבר נטמא המשקה אשר בחבית וכן אם היתה החבית מוקפת אל פיה צמיד פתיל ונתונה באהל המת מטמא מחמת הנקב אשר בצד האבעבוע אשר בצד החבית וזהו ענין אמרו טמא באב הטומאה וטמא באהל המת וכן הדין גם כן כשהם השני נקבים זה שלא כנגד זה אמנם כשיהיה הפנימי מלמטה אבל אם יהיה הפנימי מלמעלה (כמו הצורה הזאת) ונגע אב הטומאה במשקה שבתוך אבעבוע לא נטמא משקה שבחבית לפי שהדבר אשר נגע בו הוא נפרד בכלי בפני עצמו כמו שיתבאר מן הצורה אשר ציירנו והוא ענין אמרו טהור באב הטומאה ויוצא בעבוע מן שחין פרח אבעבועות (שמות ט): (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

כָּל יְדוֹת הָאֲכָלִים שֶׁהֵם חֲבוּר בְּאֵב הַטְּמֵאָה, חֲבוּר בְּטָבוֹל יוֹם. אֲכָל שֶׁנִּפְרָס וּמְעָרָה מְקַצָּת, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, אִם אוֹחַז בְּגָדוֹל וְהִקְטֵן עוֹלָה עִמּוֹ {א}, הֵרִי הוּא כְּמוֹהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אִם אוֹחַז בְּקֶטָן וְהִגְדוֹל עוֹלָה עִמּוֹ, הֵרִי הוּא כְּמוֹהוּ. רַבִּי נְחֻמִּיָּה אֹמֵר, בְּטָהוֹר. וְחֲכָמִים אֹמְרִים, בְּטָמֵא. וְשָׂאֵר כָּל הָאֲכָלִים, אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְאַחֲזוֹ בְּעֵלָה, אוֹחַז אוֹתוֹ בְּעֵלָה. וּבִקְלָח, אוֹחַזִּין אוֹתוֹ בְּקֶלַח:

ר"ע מברטנורה **כל ידות האכלים**. העקצים שהאכל נתלה בהן כְּשֶׁרוֹצִין לתלותו, וְאֵדָם אוֹחַז בוֹ כְּשֶׁרוֹצֶה לְאָכֵל הַפְּרִי: **שֶׁהֵם חֲבוּר בְּאֵב הַטְּמֵאָה**. שָׂאֵם אֵב הַטְּמֵאָה נִגַּע בְּהֵן כְּאֵלוֹ נִגַּע בְּפְרִי עֲצָמוֹ: **חֲבוּר בְּטָבוֹל יוֹם**. אִם הוּא יָד לְפָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, וְנִגַּע טָבוֹל יוֹם בְּאוֹתוֹ הַיָּד, נִפְסְלוּ הַפָּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה: **שֶׁנִּפְרָס**. לְשׁוֹן פְּרוּסָה. וְאֵית דְּגָרְסִי שֶׁנִּפְרָס, לְשׁוֹן וּבִגְדָיו לֹא יִפְרָם (וַיִּקְרָא כ"א): **וּמְעָרָה**. מְחַבֵּר: אִם אוֹחַז בְּגָדוֹל בְּפְרוּסָה הַגְּדוֹלָה, וְהַפְּרוּסָה הַקְּטָנָה עוֹלָה עִמָּה וְאֵינָה נִפְסְקֶת מִכָּל וְכָל: הֵרִי הוּא כְּמוֹהוּ. אִם נִגַּע טָבוֹל יוֹם בְּאַחַד, נִפְסֵל הַשְּׂנִי: **רַבִּי נְחֻמִּיָּה אֹמֵר בְּטָהוֹר**. כְּלוּמַר, בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִגַּע בוֹ טָבוֹל יוֹם מְשַׁעְרִין, בֵּין שֶׁהוּא גָדוֹל בֵּין שֶׁהוּא קָטָן, אִם אוֹחַז בוֹ וְהַטְּמֵא עוֹלָה עִמּוֹ, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים: **וְחֲכָמִים אֹמְרִים בְּטָמֵא**. מְשַׁעְרִין, אִם אוֹחַז בְּטָמֵא וְהַטְּהוֹר עוֹלָה עִמּוֹ. וְהִלְכָה בְּחֲכָמִים: **וְשָׂאֵר כָּל הָאֲכָלִים**. כְּגוֹן מִיְנֵי יִרְקוֹת: **אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְאַחֲזוֹ בְּעֵלָה**. כְּשֶׁבֵּא לְטַלְטְלוֹ, אוֹחַזִּים אוֹתוֹ בְּעֵלָה, וְאִם לֹא יִפְסֵק הַיִּרְק וַיִּפֹּל כְּשֶׁאוֹחַזִּים אוֹתוֹ בְּעֵלָה, הָיִי חֲבוּר, וְאִי לֹא, לֹא הָיִי חֲבוּר, בֵּין אִם נִגַּע טָבוֹל יוֹם בְּעֵלָה בֵּין נִגַּע בְּיָרֵק עֲצָמוֹ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} **בגדול כו'**. וְאֵף עַל פִּי שָׂאֵם אוֹחַז בְּקֶטָן אֵין הַגְּדוֹל עוֹלָה עִמּוֹ, אֲפִלּוֹ הֵכִי הָיִי חֲבוּר. וְעִין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב וְתוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ידות האוכלין. הן הקצוות אשר יחזיקו בהן הדבר בעת האכילה כמו העצים אשר בקצוות התאנים והזיתים והאתרוגים וכיוצא בהן וכבר ידעת כי ענין החבור הוא כשנגע באותו קצה כאילו נגע בגופן של אוכלין ועוד יתבאר זה בפרטיו בעוקצין (פ"א) ואוכל שנפרס נסדק ומעורה מקצת

ונשאר מחובר במקצתו ואמר ר"מ כי אם היה כח אותו חבור אשר בין שני החלקים בענין שאם יגביה החלק הגדול יתלה בו הקטן המחובר בו ולא יפול הרי הן חבור זה לזה ור' יהודה אומר שיצטרך שיהיה כח החבור בענין שאם יגביה החלק הקטן יתלה בו הגדול לא יפול והלך רבי נחמיה על דרך אחרת ואמר כי כשיגע הטמא באחד החלקים מהקטן או הגדול הרי הוא טימא אותו החלק בלא ספק ואם היה כח החבור בינם בענין שאם יגביה אדם החלק הטהור הטמא עולה עמו יהיה הכל חבור וחכמים אומרים הפך זה אם אחז בטמא והטהור עולה עמו אז יהיה הכל טמא אח"כ אמר כי שאר האוכלין אשר דרך בני אדם לתלותן בעליהן או בקלחיהן יבחנו בדרך הזאת שנתלה האוכל מעליו או מקלחו ואם ישאר תלוי ולא יפסוק ויפול הרי אותו עלה או הקלח חבור ומה שנגע בהן כאילו נגע באוכל עצמו והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

יָרֵק שֶׁל תְּרוּמָה וּבִיצָה טְרוּפָה נְתוּנָה עַל גִּבּוֹ, וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּבִיצָה, לֹא פָסַל אֶלָּא הַקֶּלַח שֶׁכִּנְגְדוּ. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, כָּל הַסֹּדֵר הָעֲלִיּוֹן. אִם הָיָה כִּמְיֵן כּוֹבֵעַ, אֵינָה חֲבוּר :

ר"ע מברטנורה **יָרֵק שֶׁל תְּרוּמָה**. שֶׁנִּתְּנוּ בְּקַעְרָה אוּ בְּאֵלֶּפֶס : **וּבִיצָה טְרוּפָה בְּקַעְרָה**. שֶׁנִּתְּעַרְבַּ הַחֶלְבָּוִן וְהַחֲלָמוֹן יַחַד **[ב]**, וְנִתְּנוּהָ עַל גִּבּוֹ הַיָּרֵק : **וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּבִיצָה**. אִף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלִין, דְּאִין שִׁדָּ תְּרוּמָה בְּבִיצָה, וְטְבוּל יוֹם אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּחֲלִין. אֶפְלוּ הָכִי הוּי חֲבוּר, וְנִפְסַל הַיָּרֵק כְּאֵלוֹ נִגַּע בּוֹ. וּמִיָּהוּ לֹא פָסַל אֶלָּא הַקֶּלַח שֶׁכִּנְגְדוּ מִגַּע יָדוֹ, וְשָׂאֵר הַקֶּלָּחִים טְהוֹרִים : **כָּל הַסֹּדֵר הָעֲלִיּוֹן**. קֶלָּחִים הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁהִבִּיצָה עַל פְּנֵיהֶם. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי : **אִם הָיָה כִּמְיֵן כּוֹבֵעַ**. שֶׁמִּחֲמַת הַבְּשׂוּל נִתְּנַפְּחָה הַבִּיצָה וְנִעֲשִׂיתָ כִּמְיֵן כּוֹבֵעַ עַל הַיָּרֵק וְחֲלוּלָה תִּחְתֶּיָּה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ב] דָּאִם אֵינָה טְרוּפָה אֵינָה חֲבוּר, שֶׁהִיא נִשְׁמָטָת וְהוֹלְכָתָ לְכָאֵן וּלְכָאֵן. הַרָאֵב"ט : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כמין כובע. כמו כובע המלחמה אשר נותנין בראש והכוונה בה שהיא חלולה ובתוכה דמות סוכה ואין הלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

חוט של ביצה שקרם על דפנות של לפס, ונגע בו טבול יום, מן השפה ולפנים, חבור. מן השפה ולחוץ, אינו חבור. רבי יוסי אומר, חוט וכל שנקלף עמו. וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה:

ר"ע מברטנורה לפס. כמו אלפס, כעין מחבת שעושין בה התבשיל. וביצה זו מתבשלת עם התרומה שנפסלה בטבול יום **ג**: מן השפה. של אלפס ולפנים. חשוב החוט של ביצה חבור, ואם נגע שם טבול יום, הכל טמא. אבל החוט היוצא משפת האלפס ולחוץ לא הוי חבור: **וכל שנקלף עמו.** הינו מה שעולה עם החוט, הוי חבור ולא יותר. רבי יוסי לקלא. והכי מוכח בתוספתא. ואין הלכה כרבי יוסי: **וכן בקטניות.** דינם כדין הביצה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ג הר"ש. כלומר, שהתרומה נפסלת בטבול יום, ואם נגע כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קרם על דפנה של לפס. כפה על דופן האילפס והוא מחובר במה שבתוך האילפס מן האוכלין ואמר רבי יוסי כי כשנגע טבול יום באותו חוט ואפי' חוץ לאילפס כל מה שינשא עמו הוא חבור ואפי' מן (הבגד) אשר בתוך האילפס שאינו פוסל אלא מה שיעקור בעקירתו ואין הלכה כר' יוסי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

עֶסָה שְׁנַדְמָעָה או שְׁנַתְחַמְצָה בְּשָׂאֵר שֶׁל תְּרוּמָה, אֵינָה נִפְסָלֶת בְּטָבוֹל יוֹם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹסְלִין. עֶסָה שֶׁהִכְשֶׁרָה בְּמִשְׁקָה וְנִלוּשָׁה בְּמֵי פְרוֹת וְנִגַּע בָּהֶן טָבוֹל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרִיתוֹתָא אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסֵל אֶת כָּלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מְשֻׁמוּ, לֹא פָסֵל אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ {ד} :

ר"ע מברטנורה אֵינָה נִפְסָלֶת בְּטָבוֹל יוֹם. דְּבַתֵּר עֶסָה אֶזְלִינָן וְלֹא בְּתֵר שָׂאֵר, אִף עַל גַּב דְּאֶסוּרָה לְזָרִים: שֶׁהִכְשֶׁרָה בְּמִשְׁקָה. שְׁלֵתַת הַחֲטִיִן בְּמֵים: וְנִלוּשָׁה בְּמֵי פְרוֹת. וּמֵי פְרוֹת אֵין מְכַשִּׁירִין, וְהַעֲסָה שְׁנִלוּשָׁה בָּהֶן אִם לֹא הִכְשֶׁרָה תַחֲלָה, אֵינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה: פָּסֵל אֶת כָּלָה. דְּמֵי פְרוֹת עוֹשִׂין הָעֶסָה חֲבוּר: לֹא פָסֵל אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ. קָסְבֵר רַבִּי עֲקִיבָא דְכִינּוֹן דְּמֵי פְרוֹת אֵין מְכַשִּׁירִין וְלֹא מִיִּתִי לְהוּ לִיִּדֵי טְמֵאָה, רוֹאִין אוֹתָן כְּאֵלוֹ אֵינּוּ, וְלֹא פָסֵל אֶלָּא מְקוֹם מִגְעוֹ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} מִגְעוֹ. וְלֹא מִבְּעֵיָא בְּדַמוּעַ דְּרַבְּנָן, אֶלָּא אֶפְלוּ בְּנִתְחַמְצָה בְּשָׂאֵר שֶׁל תְּרוּמָה. וּמִדְּאֻרִיתָא טַעַם פְּעֻקָר, מְכַל מְקוֹם בְּתְרוּמָה הָא לֹא נִגַּע. הַר"שׁ, וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ידעת כי המדומע הוא הדבר המעורב מתרומה וחולין ואלו דינים כבר נתבארו במקומם במסכת תרומות (פ"א) וכבר נתבאר במסכת ערלה (פ"ב) כי עיסת חולין שנילושה בשאור של תרומה והחמיצה נעשה הכל אסור לזרים וחוזרת העיסה מדומעת ואפילו היה חלק מאלף מכל העיסה ואמנם עם כל זה אינה נפסלת בטבול יום כמו התרומה האמתית וכבר ביארנו כי מי פירות לא יטמאו בעצמן ולא מכשירין וע"כ עיסה שנילושה במי פירות לא תטמא כלל לפי שלא הוכשרה ואם היו החטים או הקמח מוכשרין ונילושה העיסה במי פירות בזה נפל המחלוקת והלכה כרבי עקיבא: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

יָרַק שֶׁל חֲלִין שֶׁבְּשָׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע
בוֹ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ
בְּרִיתוֹתָא אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסֵל כֻּלָּה.
רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר מִשְּׁמוֹ, לֹא פָּסֵל אֶלָּא מִקּוֹם
מִנְעוֹ:

ר"ע מברטנורה פָּסֵל אֶת כֻּלּוֹ. קִסְבֵּר שֶׁמֶן מְכַשֵּׁיר וּמְחַבֵּר: לֹא פָּסֵל אֶלָּא
מִקּוֹם מִנְעוֹ. דְּשֶׁמֶן אֵינּוּ מְחַבֵּר, וְקֵיבָא כֹּל קִלְח וְקִלְח בְּאַפִּי נִפְשִׁיהּ: (ר"ע
מברטנורה).

רמב"ם זה כולו מבואר והלכה כר' עקיבא: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

טְהוֹר שֶׁנִּגְס מִן הָאֶכָּל וְנִפְלַעַל בְּגָדָיו וְעַל כֶּכֶר
שֶׁל תְּרוּמָה, טְהוֹר. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים פְּצוּעִים
וּתְמָרִים רְטֹבוֹת, כֹּל שֶׁהוּא רוֹצֵה לְמַץ אֶת
גְּרַעֲיָתוֹ **(ה)** וְנִפְלַעַל בְּגָדָיו וְעַל כֶּכֶר שֶׁל תְּרוּמָה,
טָמֵא. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים נְגוּבִין וּתְמָרִים

יְבִשׁוֹת, כָּל שְׂאֵינוֹ רוֹצֵה לִמְצֹא אֶת גְּרַעֲיָנְתּוֹ וְנִפְלָע
עַל בְּגָדָיו וְעַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר. אֶחָד
טָהוֹר וְאֶחָד טָבוֹל יוֹם, כָּאֵלוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,
אֵלוֹ וְאֵלוֹ טְמֵאִין בְּטָבוֹל יוֹם, שְׂמִשְׁקִין שֶׁל
טְמֵא מְכַשְׁרִין לְרִצּוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לְרִצּוֹנוֹ. וְחֻכְמֵי
אוֹמְרִים, אֵין טָבוֹל יוֹם טְמֵא {ז} :

ר"ע מברטנורה שנגס. שְׂמֵהֶפֶד הָאֵכֶל בְּפִיו. לְשׁוֹן מְגִיס בְּקִדְרָה: וְנִפְלָע.
הָאֵכֶל עִם לְחֻלּוּחֵי הָרֶק שְׁבוּ, עַל בְּגָדָיו וְעַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה: טָהוֹר.
הַכְּפָר, כְּלוּמֵר לֹא הִכְשֵׁר לְקַבֵּל טְמֵאָה. וְאִם עַל גַּב דָּרַק בְּעֵלְמָא מְכַשֵּׁיר,
שְׂאֵנִי הֵכָא דְלֹא אֲחֻשְׁבִּיה לְרֶק וְאֵינוֹ לְרִצּוֹן, שְׂהֵרִי נִפְלָע עַל בְּגָדָיו, וּפְשִׁיטָא
דְלֹא נִיחָא לִיה: **כָּל שֶׁהוּא רוֹצֵה לִמְצֹא אֶת גְּרַעֲיָנְתּוֹ.** אִם נִתְפָּנֵן לִמְצֹא
הַלְחוּת שְׂבַגְרָעִין, וְנִפְלָע הַגְּרָעִין עִם הָרֶק שְׁבוּ עַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, הִכְשֵׁר
הַכְּפָר בְּרֶק שְׁעַל גְּבִי הַגְּרָעִין, דְּהָא אֲחֻשְׁבִּיה: **זֵיתִים נְגוּבִין וְתַמְרִים**
יְבִשׁוֹת כָּל שְׂאֵינוֹ רוֹצֵה לִמְצֹא גְרַעֲיָנְתּוֹ. לֹא הִחְשַׁב הַמְשַׁקֵּה הֵהוּא וְאֵינוֹ
מְכַשֵּׁיר {ז}: **אֶחָד טָהוֹר וְאֶחָד טָבוֹל יוֹם כָּאֵלוֹ.** כְּלוּמֵר שְׂנִיחָם שְׁוִין בְּדִין
זֶה: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵלוֹ וְאֵלוֹ.** בֵּין רְטָבוֹת בֵּין יְבִשׁוֹת: **טְמֵאִים בְּטָבוֹל**
יוֹם. כְּדַמְפָּרֵשׁ טְעָמָא, דְּמִשְׁקִין שֶׁל טְמֵא מְכַשְׁרִים וּמְטַמְּאִין אֶפְלוֹ שֶׁלֹּא
לְרִצּוֹן, וְטָבוֹל יוֹם כְּטְמֵא לְדִין זֶה. וְרַבְּנָן חֻשְׁבִּי לִיה לְטָבוֹל יוֹם כְּטָהוֹר.
וְהִלְכָה כְּחֻכְמֵי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} כל כו'. מְשַׁמַּע דְּתַרְתֵּי בְּעִינָן. וּבְסִיפָא מְשַׁמַּע דְּבְרוּצָה לִמְצֹא
לְחוּד סָגִי. וְהַרְמַב"ם הִעֲתִיק בְּשִׁנְיָהֶם וְכָל בְּוִי"ו: {ז} וְאִם תֵּאמַר, הָא מְרִישָׁא
שְׂמַעֲיָנָן לֵיה דְּטָהוֹר שְׂנָגַס. וְיֵשׁ לֹמֵר, דְּמְרִישָׁא הוּא אֲמִינָא שְׂאוּכַל דְּבַר יְבִשׁ,
אֲבָל זֵיתִים וְתַמְרִים לֹא, קָא מְשַׁמַּע לָן. מְהַר"ם: {ז} **וְחֻכְמֵי אוֹמְרִים כו'.**
חֻכְמֵי הֵינּוּ תִנְא קְמָא, אֶלָּא טְעָמָא קְאָמְרִי. וְזֶה לְשׁוֹן מְהַר"ם, מְשׁוּם דְּרַבִּי
מֵאִיר מִיְתִי רָאִיה שְׂבָזָה הַלְשׁוֹן קִבֵּל שְׂמִשְׁקִין כו', וְטָבוֹל יוֹם נִמְי אֶקְרִי
טְמֵא, וּמְהַדְרִי לִיה רַבְּנָן אֲדַרְבֵּה מְשֵׁם רָאִיה לְדִידוֹן, דְּטָבוֹל יוֹם לֹא אֶקְרִי
טְמֵא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר נתבאר לך בסוף מכשירין כי ריר האדם יכשיר לטומאה וכבר
ידעת כי הן משתמשין הרבה בלשון טמא וטהור בענין מוכשר ואינו מוכשר
ואמר כי האדם הטהור כשנשך באוכל וירד רירו על בגדיו ועל ככר של
תרומה כי הככר ההוא לא הוכשר בריר הזה כיון שהיתה שתיתתו שלא
לרצונו וראיה על זה שתיתתו על בגדיו ואפילו אם עברו מעל בגדיו לככר
של תרומה כפי מה שביארנו במכשירין וה"ה עצמו בנפילת קצת המאכל
והוא כבר נבלל ברירו וע"כ כשאכל פרי או זיתים ונפלה גרעינתו על ככר של
תרומה והיא בלולה ברירו הוא כחלוק הזה שזכר והוא שאם נתכוין למצוץ
הגרעין אותו ריר מכשיר ואם לא נתכוין אינו מכשיר וכן אם היה האוכל

הזה טבול יום רירו גם כן לא יכשיר אלא לרצונו ואף אם נתכוין למוץ את גרעינתו ואמר ר"מ כי בטבול יום בלבד בין אכל תמרים רטובות או יבשות ונפל גרעינו על ככר של תרומה הוכשר שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו כמו שנתבאר במכשירין ואין חולק בזה אמנם חכמים אומרים כי טבול יום אינו טמא בענין זה והלכה כחכמים : (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

אכל מעשר שהכשר במשקה, ונגע בו טבול יום או ידים מסאבות, מפרישין ממנו תרומת מעשר בטרה, מפני שהוא שלישי, והשלישי טהור לחלין :

ר"ע מברטנורה **אכל מעשר**. מפרישין ממנו תרומת מעשר בטרה. דטבול יום וידיים שניות הן, ומעשר ראשון כחלין הוא חשוב, ואין שני עושה שלישי כחלין. ואף על גב דהאי מעשר טבול לתרומת מעשר שבו, לענין שני ושלישי **א** הטבל כחלין, הלכך כשפרישין ממנו תרומת מעשר אחר כך הויא טהורה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט א פרוש, לענין שני שעושה שלישי. דהא לא משכחת רביעי בתרומה, ולמאי נפקא מנה נקט שלישי : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו כי מעשר ראשון מותר לזרים וכן מותר לטבול יום לאוכלו כמו החולין וכבר ביארנו פעמים כי טבול יום במדרגת שני לטומאה וכן כל ידים טמאות שני לעולם וכבר נתבאר במס' בכורים (פ"ב) כי תרומת מעשר שהיא מעשר מן המעשר בינו ובין התרומה שוה והוא קדוש ואם היה אוכל מעשר מוכשר ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות חזר שלישי והשלישי בחולין טהור כמו שנתבאר בטהרות (פ"א) ואע"פ שהוא טבל מחמת תרומת מעשר (בטהרה) וכבר ביארנו בטהרות כי הטבל כחולין לענין השני והשלישי ועל כן מוציאים ממנו תרומת מעשר בטהרה ותהיה תרומה טהורה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

הַאֲשֶׁה שְׁהִיא טְבוּלַת יוֹם, לָשֶׁה אֶת הָעֶסָה, וְקוֹצָה לָהּ חֶלֶה וּמִפְרֻשְׁתָּהּ, וּמִנְחֻתָּהּ בְּכַפִּישָׁה מְצָרִית אוֹ בְנְחוּתָא, וּמִקֶּפֶת וְקוֹרָא לָהּ שֵׁם, מִפְּנֵי שְׁהִיא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טְהוֹר לְחֻלִּין:

ר"ע מברטנורה וְקוֹצָה לָהּ חֶלֶה. וְאֵינָה קוֹרָאָה לָהּ שֵׁם. דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא קוֹרָאָה לָהּ שֵׁם הָרִי הִיא כְּחֻלִּין: **בְּכַפִּישָׁה אוֹ בְנְחוּתָא**. כָּלִים שְׁאִינָן מְקַבְּלִים טְמֵאָה. וְאַצְרְכוּהָ רַבָּנָן הָכִי, מִשּׁוּם הַפְּרָא שֶׁלֹּא תִגַּע בָּהּ שׁוֹב מֵאַחַר שֶׁקֹּרָאָה לָהּ שֵׁם: **וּמִקֶּפֶת**. מְקַרְבֵּת לְכָלִי אֶצְלָהּ **[ב]**: **וְקוֹרָאָה לָהּ שֵׁם**. שֶׁמִּצְוָה לְתַרְסֵם מִן הַמִּקְוֶה. וּמִקְוֶה, לְשׁוֹן סְמוּדָה. כְּמוֹ [אין] מְקִיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, בְּמִסְכַּת בִּיצָה. וְלֹא חָשִׁיב מְקוֹף אֶלָּא אִם כֵּן הוּא סְמוּדָה בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַשֵּׁם: **מִפְּנֵי שְׁהִיא שְׁלִישִׁי**. דְּטְבוּל יוֹם דִּין שְׁנֵי יֵשׁ לוֹ **[ג]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ב]** כְּלוּמַר, אֶצְלָהּ הָעֶסָה. וְלְשׁוֹן הַרְמַבַּ"ם, וְתִשִּׁים הַכָּלִי עִם הָעֶסָה בְּכָלִי אֶחָד: **[ג]** לְעִיל מִשְׁנָה א' הִנֵּה לִיהָ לְפָרֵשׁ הָכִי. אֶלָּא דִּהָדָּה מִתְנִיתִין בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ עֲלֶיהָ דְּשִׁאנֵי טְבוּל יוֹם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בטהרות כי חלה כתרומה לענין הטומאה ואילו חתכה מן העיסה ואמרה זו חלה היתה פסולה לפי שהיא טבולת יום וע"כ תשים

אותה בכפישה והיא כלי אבן או בנחותה והוא כלי מכלי תשמיש העיסה ותשים הכלי עם העיסה בכלי אחד והוא ענין אמרו ומקפת ואז תאמר זו חלה כדי שתהיה תורמת אותו מן המוקף כמו שביארנו פעמים כי כך הראוי ולא תגע בו בידה אחר שתקרא לה שם : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

עֲרָבָה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם, לְשֵׁין בָּהּ אֶת הָעֶסָה וְקוֹצִין מִמֶּנָּה חֻלָּה, וּמִקְפֵּת וְקוֹרִין לָהּ שֵׁם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לְחֻלִּין :

ר"ע מברטנורה לְשֵׁין בָּהּ אֶת הָעֶסָה. לְעִיל אֲשַׁמְעִינָן טְבוּל יוֹם בְּאָדָם, וְהָכָא אֲשַׁמְעִינָן טְבוּל יוֹם בְּכָלִי **[ד]**. דְּלֹא תִימָא בְּעֲרָבָה אָסוּר דְּלָמָא אֲתִי לְאַחֲלוּפֵי בְּטִמְאָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ד]** הַר"ש. וּמִהַר"ם כְּתַב, דְּלֹא תִימָא דְּאָסוּר שְׁמָא תִּשְׁכַּח וְתִקְרָא לָהּ שֵׁם בְּעֲרָבָה, דִּיּוֹתֵר הִיא נִזְכָּרַת טְמֵאָת עֲצָמָה מִטְמֵאָת עֲרָבָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה כולו מבואר ממה שקדם ובאה המשנה הזאת להודיעך כי אין חלוק בין אדם שלא העריב שמשו או כלי שלא העריב שמשו : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

לָגִין שֶׁהוּא טָבוֹל יוֹם, וּמְלֶאָהּ מִן הַחֲבִית
מֵעֵשֶׂר טָבֵל, אִם אָמַר, הֲרִי זֶה תְּרוּמַת מֵעֵשֶׂר
מִשְׁתַּחֲשָׁד, הֲרִי זֶה תְּרוּמַת מֵעֵשֶׂר. אִם אָמַר,
הֲרִי זֶה עֵרוֹב, לֹא אָמַר כָּלוּם. נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית,
הַלְגִין בְּטָבֵלוֹ. נִשְׁבַּר הַלְגִין, הַחֲבִית בְּטָבֵלָה :

ר"ע מברטנורה לָגִין. כָּעֵין כַּד שֶׁל עֵץ : וּמְלֶאָהּ מִן הַחֲבִית. שֵׁישׁ בָּהּ מֵעֵשֶׂר
טָבֵל, הֵינּוּ מֵעֵשֶׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ : תְּרוּמַת מֵעֵשֶׂר מִשְׁתַּחֲשָׁד.
כְּדִי שִׁיעָרִיב שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁל לָגִין וְלֹא יִפְסֵל אֶת הַתְּרוּמָה. דָּאִם הִיְתָה תְּרוּמָה
חֻלָּה מִבְּעוֹד יוֹם, הִיְתָה נִפְסָלָת בְּטָבוֹל יוֹם : הֲרִי זֶה עֵרוֹב. לֹא אָמַר
כָּלוּם. לְפִי שֶׁאֵין קוֹנָה עֵרוֹב אֶלָּא בְּסַעֲדָה הַרְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם, וְזֶה אֵינוֹ
רְאוּי עַד הָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ : נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית. מִבְּעוֹד יוֹם : הַלְגִין בְּטָבֵלוֹ.
שֶׁבִשְׁעָה שֶׁהִיָּה רְאוּי שִׁיקְבַע תְּרוּמָה לֹא הִיָּה בְּעוֹלָם הַדָּבָר שֶׁנִּעְשָׂה
תְּרוּמָה עָלָיו, הַלְכָּד לֹא חָל עָלָיו שֵׁם תְּרוּמָה וְהֲרִי הוּא טָבֵל : נִשְׁבַּר
הַלְגִין. מִבְּעוֹד יוֹם : הַחֲבִית בְּטָבֵלָה. שֶׁלֹא חָל שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַלְגִין אֶלָּא
מִשְׁתַּחֲשָׁד, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה לֹא הִיָּה בְּעוֹלָם : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מעשר טבל. הוא מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו לפי שהוא טבל
ואינו מותר באכילה עד שיוציאו ממנו מעשר מן המעשר ואם לקח לגין
טבול יום ומלאהו מאותו חבית שהיה מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו
ואמר זה יהיה תרומת מעשר משתחשך שיטהר הלגין לפי שיעריב שמשו
ולא יפסול את התרומה לפי שאם אמר עכשיו זה תרומת מעשר נפסל בכלי
ההוא שהוא טבול יום וע"כ אומר כי היא אינה תרומה עד שיעריב השמש
וכשיעריב שמשו תהיה תרומה טהורה ומותרת לכהן ואם יזדמן שיהיה
המעשה ההוא יום ששי אומר כי הלגין הזה כשחוזר תרומה משתחשך הוא
עירוב לפי שהוא אז תרומה טהורה ויאכלנה הכהן ואין דבריו קיימין שאינו
עירוב לפי שמן השרשים שבעירוב הוא שצריך סעודה ראויה מבעוד יום וזה
הדבר אשר בו הלגין אינו הוה סעודה ראויה לאכילה עד שתחשך כמו
שביארנו אמנם מבעוד יום הוא טבל ואינו מותר באכילה

אחר כן השלים ביאור ההלכה ואמר אם נשברה החבית קודם הערב שמש
נשאר הלגין טבל וצריך שיוציא ממנו התרומה הראויה על הלגין ההוא לפי
שהעת שהיה חוזר כולו תרומה נאבד הדבר אשר זה הלגין סומך עליו וכן
אם נשבר הלגין קודם הערב שמש נשארה החבית טבל כמות שהיתה לפי

שלא חזר כולה תרומה ולא נשאר החבית מתוקנת עד שיעריב השמש כמו שהתנה בעת שהוציאה : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, מְחַלְלִין עַל פְּרוֹת עֵם הָאָרֶץ. חֲזְרוּ לוֹמַר, אֵף עַל מַעוֹתָיו. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר וְאָמַר, כְּתָבוּ גִט לְאִשְׁתִּי, הָרִי אֵלָיו יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ. חֲזְרוּ לוֹמַר, אֵף הַמְּפָרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בְּשִׁירָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמַר, אֵף הַמְּסַכֵּן :

ר"ע מברטנורה מְחַלְלִין עַל פְּרוֹת עֵם הָאָרֶץ. מְחַלְלִים מַעֲשֵׂר שְׁנֵי עַל פְּרוֹת עֵם הָאָרֶץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הַפְּרוֹת שָׁל עִם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר הוּן וְנִמְצָא מְחַלְלֵי מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר **{ה}** : חֲזְרוּ לוֹמַר אֵף עַל הַמַּעוֹת. שָׁל עִם הָאָרֶץ, מְחַלְלִין פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא מַעוֹת הִלְלוּ שָׁל עִם הָאָרֶץ מַעוֹת שָׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הוּן : הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר. בְּשִׁלְשֻׁלַת. תַּרְגוּם וַיִּתְּנוּ בְּסוּגָר (יחזקאל יט), וַיִּהְיוּ בְּקוֹלָרִין : הָרִי אֵלָיו יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ. וְאֵף עַל גִּב שֶׁלֹּא אָמַר תְּנוּ, וְדָאֵי בְּעֵי לְמִימַר כְּתָבוּ וַתְּנוּ, וְאֵגַב בְּעֵתוֹתֶיהָ לֹא פְּסָקִיהָ לְמַלְתֶּיהָ : מְפָרֵשׁ. מִן הַיִּבְשָׁה לֵים : בְּשִׁירָא. בְּמַדְבָּר. אֲרַחֲת יִשְׁמַעְאֵלִים (בְּרֵאשִׁית לו), מְתַרְגְּמִין שְׁיָרַת עֲרַבָאֵי : אֵף הַמְּסַכֵּן. חוֹלָה הַנוֹטָה לְמוֹת. וְהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} וּמִיָּרִי שֶׁהוּן בְּיָדוֹ. דְּאֵלּוּ בְּיָד עִם הָאָרֶץ, הָאֵין מוֹסְרִין לְעֵם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֶלָּא דְּמֵאֵי. וְקָשָׁה, לְפִי הַסְּבָרָא טְפִי אֵיכָא לְמִיחַשׁ בְּפְרוֹת מְבַמְעוֹת דְּלִיתְנָהוּ אֶלָּא עַל יְדֵי חִלּוּל. וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּבְּפְרוֹת כִּינּוּן דְּאֵין רְגִילִין לְזַלְזַל בְּהֵם, אֵלּוּ הָיוּ שָׁל מַעֲשֵׂר הָיוּ אוֹמְרִים כְּבָר הֵם מַעֲשֵׂר וְאֵין לְחַלְלֵי בְּהֵם, מִצַּד שֶׁהוּא זְלוּל בְּמַעֲשֵׂר, אֵף דְּלֹא גְמִירִי הַדִּין דְּאֵין לְחַלְלֵי מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אחר שזכר קצת מענייני התרומות והמעשרות וההלכות שנתחדשו בה אמר בראשונה היו מתירין חלול מעשר שני על פירות ע"ה בלבד ולא היינו חוששין לומר שמא הפירות האלו מעשר הוא ואין קדש פודה קדש אחר כך הוסיפו בהיתר ואמרו ראוי ג"כ שיחלל פירות מעשר על מעות ע"ה ולא נחוש לומר שמא מעות מעשר הוא :

והיוצא בקולר. אשר יצא מכובל ידיו עליו כשאמר כתבו ואע"פ שלא אמר תנו כותבין ונותנין לפי שפשט הענין מורה שהוא רוצה לגרשה כדי שלא תשאר עגונה :

והמפרש. ההולך בספינה בים המלח :

ויוצא בשיירא. הולך במדבר תרגום (בראשית לז) אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי :

ומסוכן. החולה אשר הכביד עליו חוליו והלכה כרבי שמעון שזורי : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

הַכֹּדוּמִין הָאֲשֶׁקְלוּנִים שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְאֵנְקְלִי שְׁלֵהֶם
קִימָת, הֲרִי אֵלֹו טְמֵאִין. הַמַּעֲבָר וְהַמְזָרָה
וְהַמַּגֹּב וְכֵן מִסָּרְק שֶׁל רֹאשׁ שֶׁנִּטְלָה אַחַת
מִשְׁנֵיהֶן וְעִשָּׂאן שֶׁל מִתְכּוֹת, הֲרִי אֵלֹו טְמֵאִין.
וְעַל כֵּלָן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חֲדָשׁ חֲדָשׁוּ
הַסּוֹפְרִים וְאִין לִי מַה לְהִשְׁיב :

ר"ע מברטנורה הפדומין. עץ גדול ערוך ויוצאין ממנו אנקליות אילך ואילך, ותולין באותן אנקליות צלוחיות של מים באויר כדי לצננן. ורמב"ם פרש, כמין זיר של ברזל ואנקליות סביבותיו, ובו מעליו הכלים שנפלו לבור: **האשקלונים.** שנעשים באשקלון: **המעבר והמזרה והמגוב.** כלים עשויין לנקות התבואה מן התבן ולהעביר התבן ממקום למקום. המעבר, יש לו שנים דומה ליד של בני אדם, ובו מעבירין התבן ממקום למקום. והמזרה, בו זורים החטין בגרן, לפיכך נקרא מזרה. ושניו מרבנות משני המעבר. והמגוב, שניו מרבנות משני המזרה, ובו בוררים התבואה אחר שזרו אותה במזרה: **ועל כלם אמר רבי יהושע וכו'.** בתוספתא מוכח דאכל הני מלי דמתניתין קאי רבי יהושע, מהאשה שהיא טבולת יום עד כאן [ו]. ומשום דרבי יהושע קאי אכלהו, תנא הכא מלי טובא שאין ענינם לכאן: **דבר חדש חדשו סופרים.** שאין הדעת נותנת שיהיה הדבר כן: **ואין לי מה להשיב.** מפני מה אמרו כן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ו] הר"ש מהתוספתא. ואני דקדקתי שם, ונראה לי יותר דלא קאי אלא אמשנה זו, וכמו שהיא שנויה במסכת כלים [פרק י"ג משנה ז'], דהתם עקר, והכא אגב גררא. והרמב"ם כתב, שנשנית משנה זו כאן משום דבר חדש שבה דדמיא להקודם, חזרו לומר כו'. (ומשניות דלעיל נשנו בפרק זה, שהם גם כן עניני תרומות ומעשרות): (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר קדם לשון ההלכה הזאת בעניינה וביארנוה בפרק י"ג ממסכת כלים ואמנם החזירה בכאן משום דבר חדש שבה כמו המאמר הקודם חזרו לומר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

התורם את הבור ואמר, הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום, שלום מן השבר ומן השפיקה, אבל לא מן הטמאה. רבי שמעון אומר, אף מן הטמאה. נשברה, אינה מדמעת.

עַד הֵיכֵן תִּשְׁבֵּר וְלֹא תִדְמַעַ. כְּדִי שְׁתַּגְלַגַּל
וְתִגִּיעַ לְבוֹר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, אִף מִי שֶׁהָיָה בּוֹ
דַּעַת לְהִתְנֹת וְלֹא הִתְנָה, נִשְׁבְּרָה, אֵינָה
מִדְמַעַת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תִנְאֵי בֵּית דִּין :

ר"ע מברטנורה **התנאים את הבור.** שֶׁל יֵין אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן : **על מנת שתעלה**
שְׁלוֹם. כְּשֶׁהִתְנָה שְׁלוֹם סִתָּם וְלֹא הִתְנָה לְעֵינָן מָה, מִסְתַּמָּא לְעֵינָן שֶׁבֵּר
וְשִׁפִּיכָה קְאָמֵר, שְׁעַל זֶה אָדָם יֵרָא בְּשַׁעָה שְׁמַעְלָה מִן הַבוֹר : **אָבֵל לֹא מִן**
הַטְּמֵאָה. לְפִיכָד אִם נִטְמָא, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה : **אִף מִן הַטְּמֵאָה.** דְּכִשְׁאָמֵר
שְׁתַּעְלָה שְׁלוֹם, שְׁתַּעְלָה בְּטָהֳרָה קְאָמֵר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן :
נִשְׁבְּרָה אֵינָה מִדְמַעַת. שְׁלֹא חָל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה : **עַד כְּדִי שְׁתַּגְלַגַּל.**
כָּל זָמַן שֶׁלֹּא נִתְרַחֲקָה מִן הַבוֹר כָּל כֶּדָּ דְאִם תִּתְגַּלְגַּל תִּשׁוּב לְבוֹר, לֹא
עָלְתָה שְׁלוֹם קָרִינָן בָּהּ : **שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהִתְנֹת.** כְּלוּמַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ
וְחָשַׁב בְּלִבּוֹ לְהִתְנֹת, וְשָׁכַח וְלֹא הִתְנָה **[ז]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** **הר"ש.** וְקִשָּׁה, מֵאֵי טַעְמָא דְרַבְּנָן, דְּהָא פִּיּוּ וְלִבּוֹ שְׁוִין בְּעֵינָן.
וְנִרְאָה לִי, דְּהֵינּוּ דְדִיק הַר"ב וְכָתַב וְשָׁכַח, דְּוִדָּאֵי אִם הָיָה בְּלִבּוֹ בְּשַׁעָה
שְׁתוּרָם דְאִף רַבְּנָן לֹא פְּלִיגִי, וְכִי פְּלִיגִי כְּשֶׁשָׁכַח בְּשַׁעָה שְׁתוּרָם, וְסָבַר רַבִּי יוֹסִי
דְאָפְלוּ הָכִי הוּאִיל וּבְדַעְתּוֹ הָיָה קִדָּם לְכוּן, אִף עַל פִּי שְׁעַכְשִׁיו שָׁכַח, אֲזַלְיָן
בְּתַר דַּעְתּוֹ דְמַעְקָרָא. וְכָתַב עוֹד הַר"ש, אִי נִמְי, חָכָם וְבַר דַּעַת שְׁיֹדַע שְׁרָאוּי
לְהִתְנֹת עַל כֶּדָּ. עַד כָּאן. וְזֶה נִרְאָה יוֹתֵר. דְאֵלּוּ הָיָה בְּדַעְתּוֹ כּוּי, מוֹדוּ רַבְּנָן
דְאֲזַלְיָן בְּתַר דַּעְתּוֹ דְמַעְקָרָא. וְרַבִּי יוֹסִי סְבִירָא לִיה, דְחָכָם כּוּי אִף עַל פִּי
שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ כָּלְל, לֵב בֵּית דִּין מִתְנָה. אָבֵל עַל מִי שְׁאִינוּ בְּרַ דַּעַת אִין תִּנְאֵי
בֵּית דִּין מוֹעִיל לוֹ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **עד היכן תשבר ולא תדמע.** פִּירוּשׁ עַד כִּמָּה מִנִּיחָה רְחוּק מִן בּוֹר שֶׁל
יֵין וּשְׁלָם הִתְנָאֵי וְתִהְיֶה תְרוּמָה עַד שֶׁאִם הִיתָה קְרוּבָה יוֹתֵר מִן הַמְקוּם
הַהוּא וְתִשְׁבֵּר אֵינָה מִדְמַעַת לְפִי שֶׁלֹּא נִשְׁלַם עֲלֵיתָה מִן הַבוֹר שְׁלִימָה כִּמוֹ
שֶׁהִתְנָה וְאִמֵּר כִּי כִשְׁהִיתָה קְרוּבָה מִן הַבוֹר בַּעֲנִין כִּי כִשְׁתַּגְלַגַּל תִּגִּיעַ לְבוֹר
אֲשֶׁר בּוֹ הֵיין אוֹ הַשְּׁמֵן הֵיא עַד עַכְשִׁיו בְּגִבּוֹל הַבוֹר וְעַדִּיין לֹא עָלָה וְלֹא חֲזָרָה
תְרוּמָה וְעַל כֵּן אֵינָה מִדְמַעַת וְאִין הִלְכָה לֹא כְּרִי שְׁמַעוֹן וְלֹא כְּרִי יוֹסִי :
(רמב"ם)

